

... alebo o tom, že nielen človeka, ale aj sama kultúra spoločnosti musí byť evanjelizovaná – tou rodinnou počnúc.

BOŽIE SLOVO:

(Dt 26, 1-9)

Čítanie knihy Deuteronomium: *Keď vojdeš do krajiny, ktorú ti dá Pán, tvoj Boh, aby si ju vlastnil, a keď ju zaujmeš a budeš v nej bývať, ² vezmeš prvotiny všetkých svojich plodín, vložíš ich do koša a pôjdeš na miesto, ktoré si vyvolí Pán, tvoj Boh, aby sa tam vzývalo jeho meno. ³ Pristúpiš ku kňazovi, ktorý bude v tých dňoch (v službe), a povieš mu: „Dnes vyhlasujem pred Pánom, svojím Bohom, že som vošiel do krajiny, o ktorej on prisahal našim otcom, že nám ju dá.“ ⁴ Kňaz vezme kôš z tvojich rúk, položí ho na oltár Pána, tvojho Boha, ⁵ a ty povieš pred tvárou Pána, svojho Boha: „Môj otec bol blúdiaci Aramejčan, potom v malom počte zostúpil do Egypta a býval tam; a vzrástol na veľmi veľký, silný a početný národ. ⁶ Ale Egypťania nás trápili, prenasledovali a kládli na nás ťažké bremená. ⁷ My sme volali k Pánovi, Bohu našich otcov, ktorý nás vypočul a obrátil svoj zrak na naše poníženie, na náš trud a na našu úzkosť, ⁸ Pán nás silnou rukou a vystretým ramenom za veľkého strachu, znamení a zázrakov vyviedol z Egypta ⁹ a voviedol nás na toto miesto a dal nám krajinu, oplývajúcu mliekom a medom. Počuli sme Božie slovo.*

KATECHÉZKA

(porov. www.inky.sk, úvahy/katechézy č. 850, 815, 375)

Začnime dnes týmto zistením: „Hoci je rodičovský vplyv zásadný, výskumy ukazujú, že nič neformuje charakter človeka tak ako jeho rovesníci. Kultúra skupiny, ktorej súčasťou je vaše dieťa, keď vyrastá, bude kultúrou, ktorú prijme za svoju vlastnú“ (Rod Dreher). Ako rodičia to obzvlášť poznáte, keď deti vyrastú: váš vplyv klesá a naopak, rastie vplyv, názory, postoje spolužiakov a ich hodnotenie. A netýka sa to iba detí alebo tínedžerov! Isto sme spomínali ďalšie podobné zistenie, týkajúce sa dokonca priamo viery a náboženstva: „Obrátenia sú predovšetkým o tom, že človek previaže svoje náboženské správanie sa s tým, ktoré majú jeho priatelia a príbuzní, bez toho, aby bol najprv zachytený jeho učením. ... Hoci samotné učenie môže proces obrátenia sťažiť, alebo uľahčiť, v bežnej praxi je obrátenie predovšetkým aktom prispôsobenia sa“ (Rodney Stark). Je to logické. Sme ľudia, tvory to spoločenské, chceme niekam patriť, nechceme byť sami – a kvôli tomu sa snažíme prispôbiť skupine ľudí, do ktorej patríme: jazykom, názormi, obliekaním sa, správaním sa, dokonca náboženstvom.

Preto Boh, keď sa rozhodne začať formovať Izrael, svoj národ, najprv ho vyvedie von z egyptskej spoločnosti a jej kultúry – čiže onoho súhrnu názorov, správania sa, chovania, myslenia, náboženstva. A potom, uprostred púšte, začína formovať novú kultúru, nové vzorce myslenia, chovania, správania sa – v dnešnom úryvku z Božieho slova sme práve z toho niečo počuli.

Na túto kultúru poukazuje pápež. Na jednej strane nás upozorňuje, aby sme, obzvlášť v krajinách kresťanského sveta, neprehliadali to kresťanské, ktoré je stále súčasťou kultúry, v ktorej žijeme. Nesmieme „myslieť si, že niet autentických kresťanských hodnôt tam, kde veľká časť obyvateľstva prijala krst a rozličnými spôsobmi vyjadruje svoju vieru i bratskú solidaritu. ... Je nesprávne ignorovať mimoriadnu dôležitosť, ktorá prináleží kultúre poznačenej vierou, pretože táto evanjelizovaná kultúra má ponad vlastné ohraničenia oveľa viac zdrojov, než je len jednoduchý súčet veriacich“ (EG 68). Inými slovami, aj Slovensko je ešte stále samou zotrvačnosťou do veľkej miery kresťanské. Nie počtom ľudí v kostole alebo postojmi jednotlivcov, ale samotná kultúra, všeobecne prijímané postoje a názory sú stále vo veľkej miere kresťanské a z kresťanstva vychádzajúce. Odpor voči násiliu, starosť o slabých a tých, ktorí sú v núdzi, dôraz na práva – to všetko je v samej podstate hlboko kresťanské a z kresťanstva vychádzajúce. Horolezec a dobrodruh Reinhold Messner spomína, ako sa v Tibete dopotácal s omrzlinami a na pokraji smrti do nejakej dediny a tam sa zrútil pod strom. Ľudia chodili okolo neho a nik mu nepomohol – až neskôr a nie zadarmo. Konštatuje: „Ľudia nie sú svojou náturou milosrdní samaritáni. Pomáhajú, ak to má zmysel; sú objektívne pozorovateľia. Dali by mi niečo na jedenie, ak by som im tiež ja mohol niečo ponúknuť. Keby som vtedy vo východnom Tibete už nemal nič na jedenie a bol by som bez peňazí, je celkom možné, že by ľudia povedali: „To je tvoj problém!““ To len kresťanstvo z nás vytvorilo výnimku, a nielen v tejto oblasti, ako hovorí americký ekonóm David Goldman: „Kresťanský západ povolal pohanov z prehistórie na základe autority Boha, ktorého láska sa vzťahuje na každého jednotlivca, aby ako jednotlivci opustili kolektívnu identitu kmeňa a namiesto nej prijali individuálnu identitu kresťanských konvertitov. Ostrú hranicu, ktorá delí predmodernú kolektívnu identitu od zmluvnej identity západného jednotlivca, možno najjasnejšie vidieť v otázke brutality. Pohanské kmene necítia žiadne výčitky svedomia, keď mučia príslušníkov iných skupín a znesväcujú ich mŕtvoly; západné spoločnosti neprejdú okolo takýchto skutkov bez krajného rozhorčenia. Nemôžeme ich dokonca ani pozo- rovať z diaľky bez toho, aby sme cítili, že sa nás zmocňuje rozhorčenie.“ To je dobrá správa.

Ale na druhej strane, tá istá kultúra v sebe nesie aj nie kresťanské prvky, zlé a deštruktívne, „slabosti, ktoré ešte treba vyliečiť evanjeliom: nadvláda mužov, alkoholizmus, domáce násilie, malá účasť na Eucharistii, fatalizmus alebo povery, ktoré prerastajú do čarodejníctva, atď.“ (EG 69), spomína pápež aspoň niektoré. A to je zase tá zlá časť správy. Tak, ako človek žijúci medzi ľuďmi a v ich kultúre preberá z tejto kultúry to dobré, preberá rovnako aj to zlé – a ani si neuvedomuje, že je to zlé, veď aj všetci ostatní tak žijú, robia, uvažujú. Preto je potrebné evanjelizovať samú kultúru!

NA ZAMYSLENIE:

Pápež spomína aj jeden z nástrojov na premenu kultúry, a tým je ľudová zbožnosť.

Asi nás pri počutí tohto slova napadnú všelijaké často pochybné modlitbičky kolujúce medzi ľuďmi, púte a podobné veci. Ale pápež má na mysli niečo iné. Hovorí: „Ľudová zbožnosť je najlepším východiskom na ich uzdravenie a oslobodenie. Je pravda, že často sa dôraz niekedy kladie na vonkajšie formy tradícií niektorých skupín alebo na údajné osobné zjavenia, ktoré sa absolutizujú. Existuje aj kresťanstvo zložené z pobožností, z individuálneho a sentimentálneho spôsobu prežívania viery, ktoré však v skutočnosti nezodpovedá autentickému „ľudovej zbožnosti““ (EG 70). A prečo? Pretože to niektorí podporujú „bez toho, aby sa starali o sociálnu podporu a formáciu veriacich. Nemôžeme tiež ignorovať, že v posledných desaťročiach sa prerušilo generáčne odovzdávanie kresťanskej viery v katolíckom ľude. Je nepopierateľné, že mnohí sa cítia sklamaní a neidentifikujú sa viac s katolíckou tradíciou, že pribúda rodičov, ktorí nedávajú krstíť svoje deti a neučia ich modliť sa, a že tu nastáva istý exodus smerom k iným spoločnostiam viery“ (EG 70).

Skutočná ľudová zbožnosť predstavuje „jeden z najlepších príkladov pravej inkulturácie viery, pretože je harmonickým spojením viery a liturgie, pocitov a umenia“ (Pápežskej rady pre kultúru). Inými slovami, ľudová zbožnosť je to, keď náboženstvo prekročí hranice kostola a stane sa súčasťou normálneho života a nájde prirodzené vyjadrenie v domácich zvykoch, obradoch, prejavoch, tradíciách, ktoré si rodina vytvára (a ktoré nemusí vopred nájsť niekde v modlitebnej knižke). Z nich sa vytvára jej vlastná kresťanská kultúra, spôsob, akým katolícky a kresťanský žije svoj život, preniknutý láskou, spoločenstvom, modlitbou, štúdiom a uvažovaním o Božích veciach, čítaním Písma, ale aj službou lásky, angažovanosťou za spoločné dobro a evanjelizáciou. A rovnako v malom spoločenstve vo farnosti – a cez nich, ich spôsob života, kultúru, meniť a evanjelizovať aj kultúru samej spoločnosti.

OTÁZKY:

< Vnímame ľudovú zbožnosť takto? Je prítomná vo Vašej rodine? Ako? Čo ju robí ako rodinu kresťanskou? Vo Vašej bunke? Vo farnosti? Ako? Bráni jej niečo – ako to prekonať? Je niekde zdeformovaná? Prečo a čo s tým môžeme urobiť? Čo by sme si sami sebe, rodine, bunke, poradili? >